

Daniel qillqa - Tawa yupayniyuq

Plomada

Jeff Pippenger

2023-11-27

Ñuqanchikqa Leviticus iskay chunka suqtaqniyuqpi “qanchis pacha” nisqanmanta rimashanchik, imaynachus Daniel qillqapi churasqa kasqanta rikuchin. Chayta ruwashanchik, imaraykuchus “qanchis pacha” nisqap huk profetiku kayninqa, wasi ruwaqkuna mana chaskisqan “mitk’achiq rumi” kasqanta reqsichisqanmi. Ñuqaqa Qelqasqakunapi rikuchisqa mitk’achiy rumita kayhinata sut’inchani: cheqaq kaq, rikuy atisqa, ichaqa mana rikusqa. Pipas chayta rikunku chaypaqmi ancha chanin, ichaqa mana rikukkunapaqqa mana paykuna mitk’anankupaqlachu, aswanpas paykunata ñut’u allpaman tukuchiq rumi kachkan.

Kristoqa rikch’arichisqa rumi, wasi ruwaqkuna mana chaskisqanku, chayta qawarichispanqa reqsichirqa esquina rumiqa esquinaq “uma”n kananpaq. Qelqasqa Qhelqakunapi mana chaskisqa rumimanta willakuyqa sapa kuti Diospa ñawpaq tratopi kaq llaqtanta pasaykusqanmanta riman, chay kikin pachapi Diosqa tratoman yaykun huk llaqtawan, paykunaqa ñawpaqta mana Diospa llaqtan karqankuchu.

Jesúsqa paykunaman nirqa: ¿Manachu hayk’aqpas qelqasqa qhelqakunapi leesqankichis: “Ruwasqa wasi hatarichiqkuna mana chaskisqan rumiqa, chayllataqmi esquinapi umalliq rumi tukupun; kayqa Señorpa ruwayninmi, ñawinchiskunapaqtaq admiraypaqmi”? Chayrayku niykichis: Diospa reinonqa qankunamanta qechusqa kanqa, chaypa rurunkunata apamuq llaqtaman qosqataq kanqa. Pipas kay rumiman urmaqqa p’akikapunqañam; ichaqa pimpa hawanmanpas pay urmamunqa chaytaqa ñut’uruspa allpaman tukuchinqa. Mateo 21:42–44.

Nabey (qu) simiwan William Miller-ta santu angelkunapa pusasqanman chayasqa ñawpaq “pacha willakuyqa”, Leviticus iskay chunka suqtayuqpi kaq “qanchis pachakuna” karqan. Laodicea Adventismoqa, Millerpa ministerionninwan Señor huñusqa cimienta cheqaqkuna urmachiyta qallarin, Millerpa tarisqa ñawpaqta hinallata chinkachispa. Chayqa, sut’i, ima profético rikch’ayninpas huk sagrado cimienta-mantaqa Cristomanta rikch’ayninmi, paymi “Rumi” kasqanrayku; chaymi 1863 watapi “qanchis pachakuna” chinkachisqankuqa mana sapaqlachu cimienta cheqaqkunata chinkachiy qallariyta reqsichin, aswanpas Cristota chinkachiytam rikuchin. Imayna Cristoq qhespichisqa rumi-manta testimonio-ninpi kasqa hina, Pedro pas sut’inchani cimienta rumiman tupaq huk profeciakunaq hukninqa qhipaman “esquinapa uman” tukunanpaq kasqanta.

Chayrayku qillqasqapi kachkan: “Qhawariy, Sionpi churani huk akllasqa, ancha chanin esquina rumita; paypi iñiqqa manan p’enqachisqa kanqachu.” Chayrayku, qankunapaq, iñiqkunapaq, payqa ancha chaninniyuqmi; ichaqa mana kasukuqkunapaqri, “wasi ruwaqkuna mana chaskisqan rumiqa, chaymi tukurqa esquina uman rumiman,” hinaspa “mitk’achikuypaq rumi, urmachikuypaq qaqa” kan, simipi mitk’achikuqkunapaq, mana kasukuq kayninkurayku; chaypaqmi paykunaqa churakusqa karqanku. Ichaqa qankunaqa

akllasqa miraymi kankichik, reypa sacerdotekuna, llaqt'a santasqa, Diospa sapanpaq runakuna; tutayaymanta musphayniyuq k'anchayninman waqyasuqniykichikpa yupaychasqankunata willakunaykichikpaq. Ñawpaq p'unchaykunapi mana llaqt'a karqankichikchu, kunanqa Diospa llaqt'anmi kankichik; mana kuyapayakusqa karqankichikchu, kunanqa kuyapayakuyta chaskirqankichikña. 1 Pedro 2:6–8.

Adventismo qallariyninpi cimientopa ruminqa esquinapa umanman tukun. Isaíasqa Cristowan, hinallataq Pedrowan acuerdopin kashan, hinaspa Isaíasqa cimientopa rumita llamk'achin huk pactollaq llaqta runakunata rikuchinapaq, paykunapaq huk musuq pacto llaqta runakunarayku pasasqa kashanku. Testimonionpin huk clase runakunata rikuchin, paykunapaq wañuywan pactota rurasqanku, hinaspa llullakuyta chaskisqanku. Chay chaskisqanku llullakuyqa, Pablo sut'inchasqan llullakuymín, wañuywan pactota ruwaqkunaman sinchi pantachiyta apamun, imaraykuchus manam cheqaq kay munakuyninta chaskirqankuchu.

Chaymi, uyariychik Señorpa siminta, Jerusalén llaqtapi kay runakunata kamachiq asikuywan qawak runakuna. Qankuna nirqankichikmi: “Wañuywanmi rimanakuyta ruwarqayku, ukhu pacha wanmi acuerdopi kashanchik; phutiy hina mast'arikuq muchuy pasaqtinqa, manam noqaykumanqa chayamunqachu; llullakuymi pakakunaykuta rurayku, llullasqapim pakakurqayku,” nispa. Chayrayku Señor Diosqa kayhinatan nin: “Qhawariychik, Sionpi huk rumiwanmi cimientota churani, pruebasqa rumiwan, ancha chanin esquina rumuwan, takyaq allin cimiento wan; pichus paypi creenqa, manam utqayllata llukhsinqachu. Taripaynintapas churasqami cordelman tupuyman hina, chanin kaytapas plomada hina; chhikchiqa llullakuy pakakunaykichikta picharinaq, unuqa pakakuna kashaqta llimp'inqa. Wañuywan rimasqaykichik pactoqmi mana valenqachu, ukhu pacha wan acuerdoykichikpas manam sayanqachu; mast'arikuq muchuy pasaqtinmi, chaywan sarusqa kankichik,” nispa. Isaías 28:14–18.

“Qanchis kuti” nisqaqa llullakuykunapa uranpi pakasqa kashan, hinaspa Dios ñawpaq rimanakuy llaqtanta pasaspa, pachak tawa chunka tawa waranqawan rimanakuymán yaykuspan, ñawpaqta qispichisqa esquina ruminqa wichariqmi kachkan esquinaq “uma”nin kananpaq. Kay chiqaqta entiendenkuqkunapaqqa ancha chaninnaqmi, mana entiendenkuqkunapaqtaq, esquinaq umanman tukukuq rumiqa manan paykunataqa ñit'ispa allp'achinllachu, aswanpas, rikch'achaypiqa paykunapaq panteón ruminqa tukupun.

Daniel qillqapi, pusaqniyuq capítulo, chunka isqunniyuq versículopi, tarinchis “phiñakuypa qhipa tukukuyninta”; chhaynapa reqsichiwanichis phiñakuypaqpas huk “ñawpaq tukukuynin” kananpaq. 677 a.C. watamanta 1844 watapa octubre killapa iskay chunka iskayniyuq p'unchayninkama, chay tiempoqa santuarioqa (hinallataq huesteqa) sarusqa kananpaq karqa. Ichaqa papadoqa allin ruwaspa ñawpaqman purinan karqa phiñakuy hunt'akusqankama, Daniel chunka hukniyuq capítulo, kimsa chunka suqtayuq versículon nisqanman hina. Sichus pusaqniyuq capítulo phiñakuypa tukukuyninqa huk tiempo periodo pa tukukuyninta rikuchin, chhaynallataq chunka hukniyuq capítulo phiñakuypa tukukuyninpas huk tiempo periodo pa tukukuyninta rikuchin. Kaytan Bibliqa sut'ita yachachin, ichaqa kay cheqaq kayqa llullakunawan pakasqa kashan wañuywan pactota ruraqkunapaq.

Iskay phiñasqakuna iskaynin p'unchawkunapa tukukuyninqa huklla pacha unaymanta tukukuynintam rikuchin, imaraykuchus iskayninkuqa hunt'asqa karqan kikin ñak'ariy ñak'ariy kamachisqa maldicionmanta, iskay waranqa pichqa pachak iskay chunka watayuq ch'iqichisqa, prësu apasqa, hinaspa esclavitudpi kasqa kaymanta. Chinchaysuyu qhapaq suyu ñawpaqta ñak'arirqan “qanchis kuti” nisqapa ch'iqichisqa, prësu apasqa, hinaspa esclavitudpi kasqanwan, maypachachus 723 a.C. watapi Asiriaq qhapaqnin paykunata prësu apakurqan. Urinsuyu qhapaq suyuqa kikillantataqmi ñak'arirqan 677 a.C. watapi. Jeremíasqa kay chiqaq kayta takyachin.

Israelqa chinkasqa ovejahinam; leonkunam qarqunku: ñawpaqta Asiriapa reyninmi payta mikurqan; qhipataq kay Nabucodonosor, Babiloniapa reynin, tullunkunata p'akirqan. Jeremías 50:17.

Jeremíasqa huk ñawpaqman puriq taripayta reqsichin. Asiriosqa 723 a.C. watapi hanaq lado qhapaq suyu-ta apakunku, chaymantataq 677 a.C. watapi Manasesta Babiloniaman, paykunataq llaqta umalliqninman, apakunku. Chaymantataq Nabucodonosorqa Joacimta apakun, chaywantaq 606 a.C. watapi qanchis chunka wata prisionpi kaypa qallariyninta señalachin. Chaymantataq Nabucodonosorqa Sedequiasta apakun hinaspa 586 a.C. watapi Jerusalénta thuñichin.

Uray llaqtaq qhapaq kamachikuyninmanqa willasqasña karqan: sichus paykuna kutichikuypi qatipakuspalla kachkanman chayqa, hanaq uray llaqtaq qhapaq kamachikuyninman ima chayasqa kasqanta hinallataqmi ñak'ariyman chayanqaku. Hanaq llaqtaq qhapaq kamachikuyninpa taripayninqa uray llaqtaq qhapaq kamachikuyninpa hawanpi hunt'akunan karqan, chay taripayta unanchaqninñataq huk siq'i karqan, Judá patapi mast'arikunanpaq. Isaíasqa willakuyninpiqa, chayqa sapa “siq'i”llam karqan; ichaqa qhipa pasajepiqa, “siq'i”qa “Samariapa siq'in” nisqam.

Chaymi Israelpa Tayta Diosnin nin kaynata: Qhawariychis, Jerusalénman hinallataq Judámanpas chayhina mana allin llaqtakuyta apamusaq, chayta uyariqpa iskaynin rinrinpas suksunk'ananpaq. Samariapa tupuna waskhanta, Ahabpa ayllunpa plomadantawan Jerusalénpa hawanman mast'arisaq; hinaspan Jerusalénta pichasaq, imaynachus huk runa huk mankata pichan chayhina, pichaspa kutirichispa urayman tikraspa. Hinallataq herenciaypa puchuqninta saqisaq, awqankunapa makinmanmi entregasaq; hinaspan llapan awqankunapaq presa hina, despojo hinapas kanqaku. Ñawpaqniypi mana allin kaqta rurasqankurayku, hinaspa phiñachiwankurayku, taytankuna Egiptomanta lloqsisqan p'unchaymanta kay p'unchaykama. 2 Reyes 21:12–15.

Kay qillqasqa chayraq nirqakuna ukhupi iskay profético rimaykuna kashan, chaykunata allinta yuyayman hap'iyta tiyan. Ñawpaqninqa rinrikuna chukchukyaymi, hukninña plomada. Kay qillqasqakunapiqa Samariamanta cuerdaqa Ahabpa wasinpa plomadannintapas reqsichisqa kashan. Cuerdaqa plomadawan kуска taripanapa instrumentonkuna kan, wasichay ruwanakuypi apaykachasqa. Chay qillqasqakunapiqa reqsichin, imayna taripaychus norte reinopa contranpi rurakusqa karqa, Samariawan Ahabpa wasinwan sut'ichasqa, chayllataq Judáman Jerusalénmanpas apamusqa kananpaq. Chay willakuy churakusqan p'unchaypiqa, Israelpa norte reinonqa ñamña yaykusqa, atipakusqa, tukuchisqa, kamachiy llaqtamanta apasqa esclavitudmanpas aparisqa karqa. Diospa taripayninmanta willakuyninqa, pichqaqa uyariqkunapa rinrinkunata chukchuchinmi. Plomadapas rinrikunapa chukchukyayninpas Qillqasqakunapi kinsa kuti sapaqta tarikun. Sapa

kutipiqá Diospa kikin llaqtanpa contranpi phiñasqa kasqanta reqsichin.

Hinaspan Señor hamurqan, sayaspa waqyakamurqan, ñawpaq kuti kunahina: “Samuel, Samuel” nispa. Chaymi Samuel kutichirqan: “Rimay; sirvinqiykiqa uyariwanmi” nispa. Hinaspan Señor Samuelta nirqan: “Qhawariy, Israelpi huk ruwayta ruwasaq; chayta uyariq sapa runapa ishkan rinrinmi mancharisqa qaparinqa. Chay p’unchawpi Elípa wasinmanta imakunatapas rimashqayta llapanta hunt’asqaqmi: qallarispaga tukuchisqaqmi” 1 Samuel 3:10–12.

Elípa wasinpa urmanakusqanmi chay willakuy karqa, pichus uyaringa, iskaynin rinrinta qhapariychispa katkatichinqa. Rinrikunapa katkatikusqanqa, Samuelpa pacha tiempopi, Elípa wasinpa pasakusqanta unanchan. Samuelman qusqan willakuy hunt’akusqanqa Elípa wasinpa urmanakusqanwan, hinaspa Samuelpa profeta hina sayarichisqa kasqanwan karqa. Samuelqa huk llaqtata rikuchin, Pedro nisqan hina, ñawpaq pacha mana Diospa llaqtanchu karqanku, kunanqa kanñan; imaraykuchus Samuel profeta hina sayarichisqa kaptin, Elípa wasinqa tukusqa karqa. Jeremiaspas Jerusalénpa pusariyninkunapa contranpi huk taripayninmanta willakun, chaymi rinrikunata katkatichin.

Hinaspaqmi: Uyarisqaychik Señorpa siminta, Judá llaqtapa reykuna, Jerusalén llaqtapi tiyaqkuna ima; kayhinator Señorpa tukuy atiyiniyuq tantanakunapa, Israelpa Diosnin, nin: Qhawariychik, kay cheqman mana allinta apamushaq; pipas chayta uyariqpa rinrinninkuna chukchunqaku. Jeremías 19:3.

Kimsa kutin rinrinakuna chukchukyamananmanta rimaykunaqa huñusqaq llaqtamanmi tupanku, chay llaqtaqa wañuywan ahdiyasqa kawsasqankuta ruwasqa, chaymanta qipamanmi yaykusqa, atipasqa, chinkachisqa, ch’iqichisqa, hinaspa runakunaq kamachisqan uyariywasiman apasqa karqanku. Chay rinripa chukchukyasqanqa Diospa phiñasqa taripayninpa unanchanmi, chay taripaypa unanchanqa qillqasqa Qellqakunapim kimsa kutitaq rikuchisqa kachkan, “plummet” nisqa simiwan. Ñawpaqtañam ñawirirqanchik iskay kaq Reyespi hinaspa Isaiaspi, ichaqa Qellqakunapi hukñataq “plummet” nisqamanta rimay kachkan, chay rimaypitaq “plummet” nisqa simiqa huk hebreo simimantam tikrasqa kachkan, ñawpaq iskay rimaykunamanta hukniray.

Hinaspan rimawasqayki angilqa kutimuspam rikcharichiwaraqni, puñuyamanta rikcharichisqa runahinata; hinaspan niwarqa: “¿Imatataq rikunki?” Nataq ñoqaga nirqani: “Qhawarini, haqaypi qori llihipi kandelabrota rikuni, hawanpi huk tasayuq, chaymantaq qanchis mechero-yuq, hinaspa qanchis tubo-kuna chay qanchis mechero-kunaman, hawanpi kaqkunaman; chaypa ladonpitaq ishkaq olivo sach’a-kuna, huknin tasa pañan ladonpi, huktaq lloq’e ladonpi,” nispa. Chaymi kutichispa rimarirqani rimawasqayki angilman, nispa: “¿Imataq kaykuna, taytay?” Hinaqtinmi rimawasqayki angilqa kutichispa niwarqa: “¿Manachu yachanki imachus kaykuna kasqanta?” Ñoqataq nirqani: “Manam, taytay,” nispa. Chaymantataq payqa kutichispa niwarqa: “Kaymi Señorpa simin Zerubbabelman, nispa: ‘Manam kallpawanpas, manam atiyinwanpas, aswanqa Espirituywanmi,’ nin Tukuy Atiq Señorpa. ‘¿Pitaq kanki, hatun urqu? Zerubbabelpa ñawpaqenpi pampaman tukunkiman; paytaq umalliq rumita urqunqa qapariykunawan, nispa: “Sumaq kuyapay, sumaq kuyapay payman,”’” nispa. Yapamantaq Señorpa simin chayamuwarqa, nispa: “Kay wasipa cimientonta Zerubbabelpa makinkuna

churarqan; chay kikin makinkunataq tukuchanqaku; hinaspan yachankichik Tukuy Atiq Señorpa qamkunaman cachamusqanta. Pitataq pisipaq rikurqan uchuy qallariypa p'unchayninta? Paykunan kusikunqaku, hinaspan plomadawan tupuqta Zerubbabelpa makinpi rikunqaku, chay qanchiswan kуска; chaykunaqa Señorpa ñawinkunami, tukuy pachata muyuriq puriqkuna,” nispa. Chaymantataq kutichirqani, hinaspa nirqani payman: “¿Imataq kay ishkay olivo sach'a-kuna kandelabropa pañan ladonpi hinaspa lloq'e ladonpi kaqkuna?” Nispa. Yapamantaq kutichirqani hinaspa nirqani payman: “¿Imataq kay ishkay olivo ramanakuna, iskay qori tubo-kunawan kikinkumanta qori aceiteta urmachiqkuna?” nispa. Hinaqtinmi payqa kutichispa niwarqa: “¿Manachu yachanki imachus kaykuna kasqanta?” Ñoqataq nirqani: “Manam, taytay,” nispa. Chaymi payqa nirqa: “Kaykunan ishkay umachisqa runakuna, tukuy pachapa Señorninpa qayllanpi sayaqkuna,” nispa. Zacarías 4:1–14.

2 Reyes nisqapi, Isaías iskay chunka pusaqniyuqpi “plummet” nisqata t'ikrasqa simiqa “mishqâl” nisqam, chaytaq llasayta nin. Iskay pasajekunapipas huk llasaymi siqiman yapasqa kanan karqa. Chay llasayqa balanzapi llamk'achisqa kasqanmi, hinaspataq taripayta rikuchin. Llasayniyuq siqipa taripay siqim. Samariapa siqinqa “qanchis kuti” nisqa pacha karqa, utaq iskay waranqa pichqa pachak iskay chunka watakuna. Chay kikin pachaga uray suyu patashallantaq churana karqa, imayna pacha churasqa karqa hanaq suyu patashallaman chaynata. Mayqin siqipa tukukuyninpas Daniel qillqapi reqsisqa kachkan, qhepa phiñakuypa tukukuynin hina utaq ñawpaq phiñakuypa tukukuynin hina. Chay pachaga Danielpi rikuchisqa kachkan Jerusalén llaqtapas, ejercitopas paganismopa hinaspa papalismopa iskay ch'usaqyachiq atiykunawan sarusqa kanan pacha hina. Iskaynin pachakunapas qallariq kanman karqa sapaq llaqta uma llaqtankuna yaykusqa, atipachisqa, thuñichisqa hinaspa llaqta runankuna watasqa uywayman apasqa kaptin.

Ichaqa Zacariaspaq, “plummet” nisqaqa iskay hebreo simimanta huñusqañam kachkan. Ñawpaq simiqa “eben” nisqam, chayqa “ruway” ninmi, hinallataq “rumi” ninmi. Chayqa “wasichaypaq rumi” ninmi. Chay simitaq huñusqa kachkan hebreo simi “bedîl” nisqawan, chaymi “rakiy utaq t'aqay” nin. Zacariaspi “plummet” nisqaqa chay rumi kachkan maypi hatarichkanku, hinaspan rakiyta, t'aqayta paqarichin. Chay rakiyqa iskay laya yupaychaqkunapura kachkan: huk layaqa kusikunku rumita rikuspanku, chayta esquina ninku umanman churanku, hinaspan chay patapi hatarichkanku; hukñataq mana rikunchu, chayta qhesachan, chaypi mitk'akun, tukukuypitaq chaywan ñut'usqa kan, chaymantataq chayqa paykunapa umallanku utaq aya-rumillanku tukuyinpi rikurin. Huk layaqa kawsaywan pactota ruwan, hukñataq wañuywan pactota ruwan.

Zacaríaspa historiapi, ñawpaq Israel llactaqa Babiloniamanta lloqsisqa karqan Jerusalén llaqtata yapay sayarichinapaq hinaspa kutichinapaq. Zorobabelta gobernador hina churakurqan, hinaspa paymi llamk'ayta qhawananta karqan. Llamk'ay qallariypi cimientopa ruminta churarqan, hinaspa llamk'ay tukukuyninpitaq umalliq rumita, icha capstoneta, churarqan. “Zorobabel” sutiyaqa “Babiloniapa miraynin” nisqatan niy. Llapa profeciakunam qhepa p'unchaykunata reqsichinku, hinaspa Zorobabelpa sutinqa ñawpaq angelpa mensajeninpa historianta unanchan, maypicha cimientu rumi churakusqa karqan; hinaspa sutinqa kikinmi kinsa kaq angelpa mensajeninpa unanchanpas, maypicha umalliq rumi, icha capstone, churakun. Santu Espíritu jich'ariyninpa rikuchikuynin, ñawpaq kuyuriypi otaq iskay kaq kuyuriypi, Zorobabelpa sutinwanmi unanchasqa kachkan (Babiloniapa miraynin), imaraykuchus chayqa chay mensajetam rikuchin mayqanqa

“Babiloniapa miraynin” nisqa qhepa mirayta lloqsiyta waqyan. Chayqa Chaupi Tutan Qapariyninpa mensajenintam rikuchin, mayqan ñawpaq kuyuriypi pasakurqan, hinaspa qayna kuyuriypi, Hatun Qapariyninpi, pasananpaqña kashan.

Ishkay sach’a olivokuna, ishkay ramakuna olivomanta, hinaspa ishkay llamp’uyninwan akllasqakuna, mayqenkunata riqsichinku chay qori tubos iskaymanta asiteta wichq’aykuchkanku chay recipiëntekunaman:

“Llapa kay pachapa Apunpa ladonpi sayaq akllasqa umallisku runakunaqa, Satanásman ñawpaqta qusqan qhawaq querubinpa kasqan tiyana-chiyninta charinku. Tiyanan muyuriq ch’uya kawsayniyuqkuna-rayku, Apuqa kay pachapi tiyaq runakunawan mana sayk’uspa willanakuyta hap’in. Quri asitiyqa chay graciata rikuchin, maywantaq Diosqa ñiqkunapa mechankunata hunt’achin, ama ch’upyaykuspa wañukapunankupa. Sichus mana kay ch’uya asiti hanaq pachamanta Diospa Espiritunpa willasqankunapi jich’akumunmanchu karqan chayqa, millaypa llamk’aqninakunam runakunata llapanta kamachinman karqan.”

Diosqa mana yupaychasqa kachkan, payqa qespichisqankunata mana chaskisqanchikrayku. Chayhinaqa qori aceite-ta mana chaskinchikchu, paymi chayta almanchikman jich’ayta munan, tutapi kaqkunaman chasqichisqa kananpaq. Waqyasqa hamuqtin, “Qhawariychik, qosan hamushan; lloqsiychik tinkuq rinaykichikpaq,” nispan, pichqankuna mana chaskirqankuchu chay santo aceite-ta, mana sonqonkupi Cristoq gracia-ninta waqaycharqankuchu, paykunaqa, mana yuyayniyuq sipaskunahinam, tariqonqaku mana Señor-ninkuta tinkunaykupaq wakichisqa kasqankuta. Mana atinku-chu kikinkupi chay aceite-ta hap’iyta, hinaspa kawsayninku thuñisqa tukusun. Ichaqa Diospa Santo Espiritunta mañakusqa kaptin, Moisés hina ruwakuspa, “Gloriaykita rikuchiy,” nisunchik chayqa, Diospa munakuynin sonqonchikpi mast’arisqa kanqa. Qori tubo-kunawanmi chay qori aceite ñoqanchikman chasqichisqa kanqa. “Mana kallpawanchu, mana atiyniyoq kaywanchu, aswanpas Espirituyniywanmi, nispa Señor de los Ejércitos.” Chay Justiciaq Intinpa lliphipiq k’anchayninkunata chaskispaqa, Diospa wawankunaqa kay pachapi achkiykuna hina lliphipinqaku. Review and Herald, July 20, 1897.

Zacarias yapamanta tapurqaña iskay olivo sachakuna pichus kasqankuta, chayhinaqa iskay testigokunapa imaymana símbolonkuna-man yuyayta apachispa. Hermana Whiteqa chay iskay olivo sachakunata rikuchin Apocalipsis chunka hukniyuqpi nisqa iskay testigokunaman.

Ishkay testigokunamantaqa profetaqa aswanta willakun: “Kaykunaqa iskay aceituna sachakuna, hinaspa iskay mechero-kuna kay pacha Diospa ñawpaqninpi sayaqkuna.” “Rimayki,” nisqa salmistaq, “chakiykunapaq mechero, ñanniyapaqtaq k’anchaymi.” Apocalipsis 11:4; Salmo 119:105. Iskay testigokunaqa Antiguo hinaspa Nuevo Testamento Qillqakuna-m kanku. The Great Controversy, 267.

Zacariasqa yachanayta munarqan pitaq kay ishkay testigokuna kasqankuta. Francia hatun tikrakuypiq Paykunaqa Machu Testamento hinallataq Musuq Testamento karqanku. Paykunaqa Moiséswan Elíaswan hina rikuchisqa karqanku, pichus mana tukukuq uku t’oqomanta llusqsimuq bestiawan ñanpi wañuchisqa karqanku. Paykunaqa Future for America nisqapa ministerionta rikuchinku, mayqanmi 18 julio 2020 p’unchawpi wañuchisqa karqan.

Capitulopa qallariyninpi, Zacarías rikch'achisqa kaqtin, wañusqa ch'aki tullukuna huñusqa apamusqa kaptinku, ichaqa manaraq kawsachisqa kaqtinku, Gabriel tapun: “¿Imatataq rikunki?” Zacaríasqa imatachus rikusqanta willakun, hinaspan tapun: “¿Imataq kaykuna, señor mío?” Gabrielqa tapukuypa yuyayninta aswan reqsisqa kananpaq, Zacaríasqa tapusqanta huk tapuywan kutichin. Payqa Zacaríasqa tapun: “¿Manachu yachanki imachus kaykuna kasqanta?” Hinaqtin Gabriel kutichin: “Kaymi Señorpa simin Zorobabelman, nispa: Mana kallpawanchu, mana atiyiniyoq kaywanchu, aswanpas Espirituywanmi, nispa Señor de los ejércitospas.”

Señorpa Siminmi Zorobabelman qosqa karqa: “Manan kallpawanchu, nitaq atiyiniyoq kaywanchu, aswanpas Espirituywanmi. ¿Pitaq kanki, hatun urqu? Zorobabelpa ñawpaqenpi pampaman tukunkim; paytaq umalliq rumita hurqumun qapariykunawan, nispa: ‘Gracia, gracia payman’.”

Zorobabel, kamachiq gobernador, rikuchin chay qhapaq willakuy apaqta, pichus qallariypi hinallataq tukukuypi historiapi ñanta waqaychan; paypa ñawpaqenpi orqo pampaman tukupun. Isaias sut'inchin chay kikin willakuy apaqta rurayninta, hinaspa ninmi payqa “chakisqa pampapi ñanta kuskachanqa ñuqanchik Diosninchikpaq,” hinallataq “sapa qhuchhu” “hatarichisqa” kananpaq rurana. Hinallataq “sapa orqo hinallataq moqo” “urayachisqa” kananpaq rurana, imaraykuchus gobernador Zorobabelpa ñawpaqenpi kaq “hatun orqoqa” “pampaman tukunqa.”

William Millerpa “qanchis kuti” nisqa willakuyninqa Diosmi payman qorqa. Zorobabelqa William Millertam rikch'arin, paymi “qanchis kuti” nisqapa cimienton rumi churarqa; hinaspataq payqa chay makikunatapas rikch'arin, chaykunaqa “capitel rumi” orqhomunqaku “qapariywan, waqaych'akuywan: Sumaq qhapaq kay, Sumaq qhapaq kay payman” nispa. “Sumaq qhapaq kay” simipa iskay kutichasqanqa Chaupi Tuta Qapariy willakuynintam rikch'arin. “Qapariy” nisqaqa kikin willakuymi, imaynachus kinsa kaq angelpa hatun qaparayninwan rikuchisqa hina; “waqaych'akuy” nisqataq Chaupi Tuta Qapariytam rikch'arin. Tukuy kay pasajepa rimayninqa Chaupi Tuta Qapariy willakuymantam. Chayqa once kaq Apocalipsispa callenkunapi wañusqapi puñusqa sipaskunamantam, chay calleqa wañusqa ch'aki tullukunapa pampan ukhunta pasarin. Chayqa wañusqa ch'aki tullukunapa kawsarimuyninmantam, hinaspataq “plomada” nisqapa profetiku rurayninmantam, chayta yachaq sipaskuna rikunku, chayraykutaq kusikunku.

Chaymi Zacarías nin: “aswanpas.” Aswanpas ninan, qatiq pasajeta ñawpaq pasajipa hawanman churayta ninmi. Kayqa “sikiq sikiqman” sutiyoq profético kamachiymanmi rikuchikun. Ñawpaq rimanakuyqa, Diospa llaqtan chawpi tutapi rikch'arimusqanta reqsichirqa, Zacaríaswan rikch'achisqa. Ñawpaq rimanakuyqa kutin-kutinmi qhep qhipa p'unchaykunapi Diospa llaqtanpa munayninta kallpachirqa, Apocalipsis chunka hukniyoqpi iskay testigokuna pichus kasqankuta entiendenankupaq. Chay ñawpaq rimanakuyqa reqsichirqa Zorobabelqa ñawpaq kuyuyupi llamk'ayta rikch'achisqanta, hinallataq qhepa kuyuyupi llamk'aytapas. Reqch'achirqa Zorobabelpa “makinkuna” (runa kallpata rikch'achispa) cimientopa rumiwan, umalliq rumitawan churaypaq kasqankuta; ichaqa makinkunapa ruwasqa llamk'ayqa karqanpas, kanpas, sonqochaqpa divino kallpanwanlla hunt'asqa.

Qhipa hamuq rimaykuna, ñawpaq rimay pataman churana kasqa, reqsichinmi “Zorobabelpa makin” llamk'ayninta tukuchkaspaqa, chaypacham qhipa p'unchaykunapi Diospa llaqtan

“yachanqaku Señorqa” Gabrielta “kachamurqan” nisqanta, k’anchay apaqta, Diospa llaqtanman. Paykuna reqsinqaku hanaq pachamanta willakuy hamunapa ruwayninta, Jesucristopa Revelaciónninwan t’inkisqa ñawpaq cheqaq kaypi rikuchisqa kaqta. Zorobabelpa willakuyninta hinallataq llamk’ayninta mana chaskiyqa, Gabriélmanta hamuq willakuyman mana chaskiy, chay willakuyta pay Cristomanta chaskirqan, paytaq kutin Taytamantam chaskirqan.

Chayqa ishkay ñiqi yupaychakuqkuna sut’ita nisqakunku. Huk ñiqiqa “pisichasqa imakunapa p’unchayninta manaqachu pisipaq qawasqa?” huk ñiqitaq “kusikunku” paykunaqa “Zorobabelpa makinpi plomada-ta, chay qanchiswan kуска, qawaspanku,” chaykunaqa “Taytapa ñawinkuna, llapan kay pachapi maymanpas puriqkuna.” Pichkunaqchus pisichasqa imakunapa p’unchayninta pisipaq qawanku, chaykunaqa “plomada” nisqawan rikuchisqa William Millerpa historiapi rurayninta pisipaq qawashanku. Paykunaqa chaykunamanta sapanchasqa kanku, pikunaqchus Zorobabelpa makinpi “plomada”-ta qawaspanku kusikunku, chaykunawan tupachisqa. Zacariaspa “plomada”ninqa chay rumi wasi ruraqmi, t’aqanakuyta paqarichiq. Huk ñiqiqa “plomada”-ta pisipaq qawan, imaraykuchus mana munankuchu qawayta Zorobabelpa makinpi “plomada” kasqanta “chay qanchiswan” kуска. “Plomada”wan kуска kaq “qanchis” simiqa, Levitico iskay chunka suqta qillqapi “qanchis kuti” nispa tikrasqa hebreo simillataqmi.

Chaymantataq Zacarías yapam kutichin puñusqanmanta rikch’arisan mana yachasqanta, pichus iskay testigokuna kasqanta. Chayraykun yapam huk kutita tapun: “¿Imataq kay iskay olivo sach’akuna?” Nispan yapam hukmanta kutichin, tapukuspa: “¿Imataq kay iskay olivo pallqakuna, mayqenkunachus iskay qorimanta tubokuna nisqawan kikinkumantapacha qori aceite-ta jich’amunku?” Hinaspan Gabriel chay tapuyta astawan kallpachin, yapam Zacaríaspa tapusqanta tapuyninwan kutichispa: “¿Manachu yachanki imas kaykuna kasqanta?” Chaymanmi Zacarías kutichin: “Mana.” Chaymantan Gabriel nin: “Kaykunan iskay umachisqa runakuna, kay pachapa tukuy Señorpa ñawpaqenpi sayaqkuna.”

Kay p’unchawqa qallarin Gabrielnin Zacariasta puñuyninmanta rikch’achisqanwan. Chayraykun Zacariasqa chawpi tuta rikch’achisqa vírgenkunata rikch’arin; hinaspan chay vírgenkuna rikch’achisqa kaspanku, nisqa kanku tukuy sonqonkuta llump’ay llasakuywan yachanankupaq imatataq Apocalipsis qillqap chunka hukniyuq capítuloipi iskay testigokuna niwanchik chayta. Tukuy Bibliamanta librokunaqa Apocalipsis qillqapi tinkunku hinaspa tukukunku. Llapa profetakunaqa hukllata rimanku, Diosqa mana pantasqa ch’aqwaypa qillqaqninqa kasqanrayku. Llapa profetakunaqa astawan qhipa p’unchaykunamanta rimashanku, manam paykuna kawsasqanku p’unchaykunamantaqa.

Gabrielqa Alpha y Omega nisqapa kamachisqanta llamk’achin, Zerubbabelmi templota sayachiy llamk’ata qallarinqa, tukuyninataq paylla tukuchinqa nispa reqsichispa. Paypa llamk’asqanqa rikuchisqa kashan qallariypi cimientopa rumi churaywan, tukukuypitaq umalliq rumiwan. Zerubbabelqa Milleritekunapa kuyuriyninta, hinallataq Future for America nisqapa kuyuriyninta rikuchin.

Gabrielqa Zacaríasman rikuchin kayta: Chawpi Tutanap qapariyninpa llamkayninqa, ñawpaq angelpa kuyukuyninpi kachun icha kimsañiqin angelpa kuyukuyninpi kachun, Santo Espírituypa

atininwanmi hunt'akun.

Paykuna ñanpi wañusqa siraykaptinkum, kay pachapi runakuna paykunapa wañusqa cuerponkuna rayku kusikurqanku; ichaqa hatarimuspankum, chaymanta kay pacha mancharirqa, paykunataq kusikurqanku. Kusikunku, Zerubbabelpa makinpi chay “qanchis kuti” plomada qawaspankum. Chay plomadaqa chay rumi, mayqanpa hawanpi hatarichisqa, yachaqkunata mana yachaqkunamanta t'aaq.

Zacarías manan ninchu “qanchis” nispallaqa, aswanmi nin, “chay qanchiskuna.” Paykuna rikunku iskay waranqa pichqa pachak iskay chunka watakunata ch'eqesqa kasqanta. “Qanchis” nispata'ikrasqa simiqa kikin simim chay Levitico iskay chunka suqta pi “qanchis kuti” nispata'ikrasqa kaqwan, hinaspan sut'incham “ñakay”ta, esclavitudpa maldicionninta, mayqenchus Israelpa hanaq suyunta hinallataq urin suyuntapas apamurqan. Daniel qillqa sut'incham “chay qanchiskuna” kasqanta ñawpaq phiñakuynin hina, hinaspa qhipa phiñakuynin hinapas.

William Miller-pa churasqa cimientopa rumiqa karqan “qanchis kuti,” hinaspa kimsañiqin angelpa kuyukuyninpa churasqa umallapa rumiqa “qanchis kuti” kikinmi. Pikunachus kusikunku “chay qanchisninta” qhepa p'unchaykuna Chawpi Tuta Waqyaypa rikch'ariyninpi rikuspankuqa, paykuna qhawanqaku ancha chaninnaqwan millaypaqpa t'aaquyninta, rakiytawan. Chaninnaqmi kusikunqaku hunt'asqa huk suni sonqo hukllayman hamuspanku, millaypaqtataq qhipa unayllam yachanqaku iskay qori tubokunamanta uraykamuq aceite mana kapusqankuta. Chay chiqaq yachachiy, mayqan ayllupaq kusikuyninpaq kasqan, huk ayllupaqtaq mitk'achikuy rumim kanqa, ichaqa llapallan rikuyta munasqakunapaq rikunaypaq karqan.

Imaynanmi “qanchis kuti”qa qallariypi 1856 watapi huk pruebayman tukurqan, chaypachaqa Filadelfia-niqiyuq Adventismoqa Laodicea-niqiyuq Adventismoman tikrarqan; chay hina, “qanchis kuti”qa kutimanta tukukuypi huk pruebayman kanan, kikin maypichus Laodicea-niqiyuq Adventismoqa Filadelfia-niqiyuq Adventismoman tikrarin. Qallariypi pruebaqa 1863 watapi mana atipasqa karqan, Biblia yachachiyta “qanchis kuti” nisqata qhesachasqanrayku. Tukukuypi 2023 watapi prueba mana atipaqkunaqa chayta ruwankaku, Levitico iskay chunka suqta qillqapi “qanchis kuti” nisqawan reqsisqa hampi mañakusqan kawsayta qhesachasqankurayku.

Ñawpaqtaqa ancha importante karqa riqsichiy, Danielpa libronqa hunt'asqata sayachisqanta “qanchis tiempos” nisqata, manaraq qallarichkaspanchik Danielpa libroq soqta ñawpaq capítulo-kunapi kashan profético willakuyninta yuyayman apayta; tawañiqin, pichqañiqin capítulo-kunaqa “qanchis tiempos” nisqamanta kanku, hinaspataq reqsichinku qallariyninta chay iskay waqra-kunapa, allpa uywapa, Apocalipsispa chunka kimsayoc capítulo-npi nisqapa.

Qatiq qillqapiqa, chay ñawpaq soqta kapitukunamanta yuyaymanasqanchikta qallarisunchik.

“Kanchi k'anchayta Daniel Diosmanta chaskirqanqa aswanraq kay qhipa p'unchaykunapaqmi qosqa karqan. Ulai mayupa hich'anpi, Hiddekel mayupa hich'anpipas, Shinarpa hatun mayunkunapa patanpi, pay rikurqan chay rikch'ayninkunaqa kunanmi hunt'akuy rikhuringa; llaqa ñawpaq willasqa dhac'akuykunapas utqayllam pasanqa.

“Yuyaychaychis judío llaqtaq kaqninpi imayna kasqanmanta, Danielpa willakusqan qhelqakuna qosqa kaptin.”

“Qellqakusunmanmi aswan tiempo Bibliata yachayman. Manam rimayninta allinta entiendenchikchu imaynan kananman hina. Apocalipsis libromqa kicharinmi huk kamachikuywan, chaypi kasqanta yachananchikpaq. ‘Kusisqan kachun ñawiriq, hinallataq kay willakuy proféticamanta simikunata uyariqkuna,’ nispa Diosmi willan, ‘hinallataq chaypi qellqasqa kaqkunata waqaychaqkuna; pacha qayllaña kasqanrayku.’ Ñuqanchik llaqtan hina kay libro ima ninanta ñuqanchikman entiendesqanchikpim, chayqa chawpinchikpi hatun kawsarimuy rikukunqa. Manam hunt’asqatachu entiendenchik yachachisqankunata, maskhaspa yachananchikpaq kamachisqa kashaqtinpas.”

“Ñawpaq p’unchawkunapi yachachiqkunaqa rimarqanku Danielpa libronwan Revelación libronpas wichq’asqa qillqakuna kasqankuta, chayraykutaq runakunaqa paykunamanta karunchakurqanku. Chay llika, rikch’akuq pakasqa kasqanrayku achka runakunata mana oqarichinankupaq hark’asqa karqan, Diospa kikin makinmi hurqun Kay Siminpa kay rak’ukunamanta. Kikin sutillataq ‘Revelación’ nisqaqa pantachin chay rimayta, wichq’asqa libro kasqanta nisqanta. ‘Revelación’ ninmi imapas ancha chanin kaq riqsichisqa kasqanta. Kay libropa cheqaqkunaqa qhepaman kay p’unchawkunapi kawsakqakunamanmi rimarisqa kanku. Ñuqanchikqa llika hurqusqa kachkaptinmi sagrado kaqkunapa ch’uya cheqninpi sayachkanchik. Mana hawallapi sayananchikchu. Yaykunanchikmi, ichaqa mana qhawsaq, mana yupaychasqa yuyaykunawanpas, mana kallpalla puriykunawanpaschu, aswanqa manchakuywan, Diosta manchakuspa. Kayllañam qayllaykuchkanchik Apocalipsis libropa profecíankuna hunt’akunankupaq pacha-man.” Testimonios para los Ministros, 113.